

na příště (3., resp. 4. 12. 2018):

Konkretizace (kritéria, normy, očekávání)

- **Richard Weiner: Mezopotamie – úvaha nad texty umístěnými v tomto pdf**
- **Otokar Fischer: Království světa – retrobi + knihovny (kamenné/digitální) + úvaha nad texty**

Četba (garantovaná, moodle) Miltos Pechlivanos: Dějiny literatury, in Úvod do literární vědy [1995], eds. M. Pechlivanos – S. Rieger – W. Struck – M. Weitz, přel. M. Petříček, Praha 1999, s. 173–183 (Ester Kabelová / Josefína Mráčková)

Wolfgang Struck: Sociální funkce a kulturní statut literárních textů neboli: Autonomie jako heteronomie, tamtéž, s. 184–199 (Tereza Klabanová / Lucie Prokešová)

Aleida a Jan Assmannovi: Exkurs: Archeologie literární komunikace, tamtéž, s. 200–205 (Soňa Kremeňová \ Veronika Tomášková)

Edice (bilance/představení, problémy – 4 minuty, každý)

PROGRAM

- k tématu „ohlasů“ : 1) pomocí retrospektivní antologie rekonstruovat recepci knihy Richarda Weinerja *Mezopotamie* (1930), 2) dané texty si dohledat - https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skcp (periodika), 3) pročíst – identifikovat kritéria a rozdíly v hodnocení
- kap. **Literárněhistorické celky** ze stati **Felixe Vodičky** Literární historie. Její problémy a úkoly. In: Bohuslav Havránek– Jan Mukařovský (eds.): *Čtení o jazyce a poesii*. Praha, Družstevní práce 1942, s. 384–400 (moodle; elektronická knihovna)
- **Stephen Greenblatt: Rezonance a úžas** [1990], přel. O. Trávníčková, in *Nový historismus / New historicism*, ed. J. Bolton, Brno 2007, s. 192–219 (moodle)
- edice

MEZOPOTAMIE... 1) pomocí retrospektivní antologie rekonstruovat recepci knihy Richarda Weinera *Mezopotamie* (1930)

Funkce

- Katalog
- Vyhledávání
- Schránka = 0
- Statistiky
- Nápověda
- O katalogu

Kontakt

- Nahlásit chybu
- retrobi@ucl.cas.cz

Retrospektivní bibliografie české literatury 1775-1945

Login: Heslo: [Přihlásit se](#) [Registrace](#) [Zapomenuté heslo](#)

KATALOG

Odkazová část / Weimann / 301 – 400

Grafické nastavení:

Náhledy lístků

Počet lístků na stránku:

10

OK

Schránka:

Lístky X až Y

301

až

400

Přidat do schránky

Vyjmout ze schránky

V

Odkazová část

W

Přejít

X

Wege

Weimann (401)

Weinert

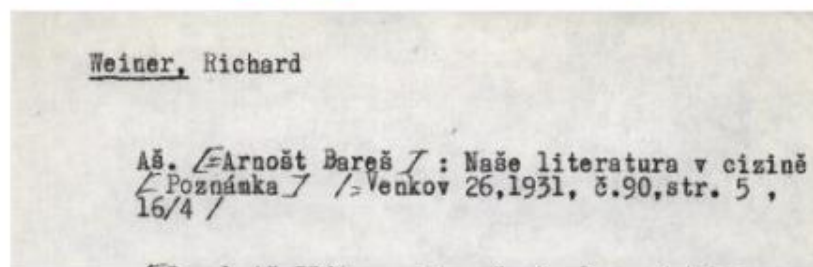
1

201 – 300

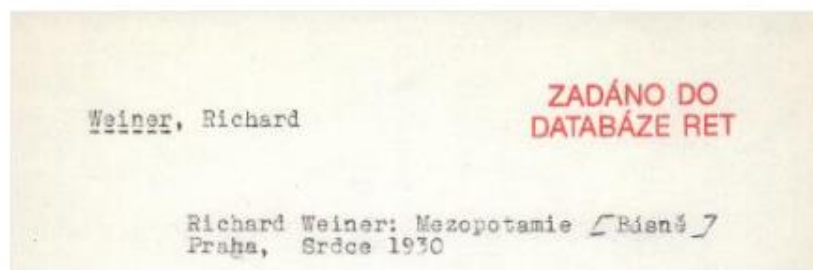
1 – 401

401

401

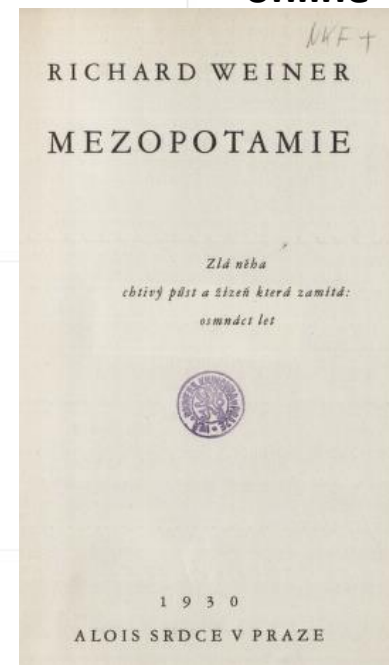
Pořadí: 301 – 310

Pořadí: 311 – 320

Pořadí: 321 – 330

online

Weiner, Richard

G. [= František Götze] : Nová lyrika Richarda Weinerja [Ref.] / = Národní osvobození 8, 1931, č. 4, 4, 4/1 1931 /

[Rf: Richard Weiner, Mezopotamie / Básně / Praha, A.Srdce 1930]

Weiner, Richard

Jv. [= J. Vodák]: Různí básníci. Jirásek - Weiner - Vokáč [Ref.]

/- Česká slovo 23, 1931, č. 5, str. 9, 6.1./

[Rf: Alois Jirásek, Básně. Praha, J. Otto; Richard Weiner, Mezopotamie (Básně) - Praha, Alois Srdce; Kará Vokáč, Pláč bez slz [Básně] - Plzeň, Odborná škola pokračovací]

Weiner, Richard

Jaroslav Goll : Básně. Uspořádal a poznámkami i dosloven opatřil Otokar Fischer. Praha, Aventinum 1930;
- Marie Calma [= Marie Veselá] : Rozhovory s Bohem. Praha, Petr 1930; - Richard Weiner : Mezopotamie. Praha, Srdce 1930; - Martin Rázus: O mne i o vás. - Černé roky. Praha, Mazáč 1930; - Stefan Krčméry : Piesne a balady. Praha, Mazáč 1930

Rf: J. B. Čapek; Literatura. Krásná /- Naše doba 38, 1930/31, č. 5, str. 306 - 308 /

Weiner, Richard

Richard Weiner : Mezopotamie [Básně]
Praha, A. Srdce 1930

Rf: A. H. [= Adolf Hoffmeister], Nové básně Rich. Weinerja (= Literární noviny 5, 1930-31, č. 6, str. 3-4)

G. [František Götze]: Nová lyrika Richarda Weinerja. Národní osvobození 8, 1931, č. 4, 4. 1., s. 4 jv. [Jindřich Vodák]: Různí básníci. Česká slovo 23, 1931, č. 5, 6. 1., s. 9

J. B. Čapek: [Richard Weiner: Mezopotamie]. Naše doba 38, 1930/1931, č. 5, [únor 1931], s. 307

A. H. [Adolf Hoffmeister]: Richard Weiner: Mezopotamie. Literární noviny 5, 1930/1931, č. 6, březen 1931, s. 3-4

J. B. Č. [J. B. Čapek]: Richard Weiner: Mezopotamie. Čin 2, 1930/1931, č. 24, 9. 4. 1931, s. 570-571

- A. N. [Arne Novák]: Žatva lyrická. Lidové noviny 39, 1931, č. 296, 14. 6., s. 9
- Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträte. Prager Rundschau 1, 1931, č. 3, 25. 6., s. 260-625, zde s. 262-263
- Grepl: Weiner Richard, Mezopotamie. Česká osvěta 28, 1931/1932, č. 4, prosinec 1931, s. 159

Weiner, Richard

Richard Weiner: Mezopotamie [Básně]
Praha, Aventinum Praha 1930

Rf: J. B. Č. / J. B. Čapek / Čin 2, 1930-31, č. 24, 570-571, 9/4 1931 /

hl

Weiner, Richard

Richard Weiner: Mezopotamie. Poesie. Praha, A.Srdce 1930

Rf: A. N. [= Arne Novák], Žatva lyrická (= LN 39, 1931, č. 296, str. 9, 14/6)

Weiner, Richard

Grepl : Weiner Richard, Mezopotamie [Básně] / Praha, A.Srdce 1930 / Poznámka / = Česká osvěta 28, 1931-32, č. 4, 159, prosinec 1931 /

[Odmítavý posudek, spíše kuriosita]

Weiner, Richard

ZADÁNO DO
DATABÁZE RET

Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträts / Studie /
/-Prager Rundschau 1, 1931, č. 3, 260-265, 25/6 /

/ Stručná charakteristika tvorby V. Nezvala,
R. Weinerja a J. Hory /

2) dané texty si dohledat - https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skcp (periodika),

3) pročíst – identifikovat kritéria a rozdíly v hodnocení

+ Kramerius atd.

The screenshot shows the Kramerius website interface. On the left, there is a sidebar with the text "Typy dokumentů" (Document types) and a search bar. Below it, there are two categories: "PERIODIKA (796/3730010)" and "MONOGRAFIE (11412/2997698)". A section titled "Co všechno digitální knihovna Kramerius obsahuje?" (What does the digital library Kramerius contain?) follows, with a sub-heading "Návod pro instalaci pluginů pro DJVu" (Guide for installing plugins for DJVu). The main content area on the right shows a search results page with a "Časová osa" (Timeline) on the left, ranging from 1870 to 2020. The main display area shows a grid of book covers under the heading "Vybrané" (Selected). At the bottom, there are logos for the National Library of the Czech Republic (NKP) and the Ministry of Education, Youth and Sports (MŠMT).

The screenshot shows the "Digitální knihovna" (Digital Library) website. The main content area is a grid of book covers, each with a title and author. The books are organized into sections like "Mohl by se vám líbit" (You might like) and "Volebně dostupné novinky" (Newly available). The grid includes titles such as "Bačky", "Ráplce: humoristický list obdivo klu...", "Oh, Karl! Clap yo hands...", "Davidova hospačka", "Málované mládež: humoresky ze života...", "Lidové noviny", "Ideály", "Stát Československý", "Má", "Když slunce svlí: verše...", "Jak se stát divadlem? nezbytná příručka pro...", "Rovnost: list sociálních demokratů českých", "Meine Kinderjahre: biographische Skizzen...", "Brájen", "Zpověď: vlastní životopis", "Bengalské ohně", "Druhý zřen: hra o 3 dějstvích", "Český kancional", "Graždanské právo: lekcí, čítanými na Ruskom...", "Graždanské právo: lekcí, čítanými na Ruskom...", "Graždanské právo: lekcí, čítanými na Ruskom...", "Graždanské právo: lekcí, čítanými na Ruskom..."

The screenshot shows the Kramerius website interface, similar to the first screenshot. It displays a search results page with a "Časová osa" (Timeline) on the left, ranging from 1930 to 2010. The main display area shows a grid of book covers under the heading "Vybrané" (Selected). At the bottom, there are logos for the National Library of the Czech Republic (NKP) and the Ministry of Education, Youth and Sports (MŠMT).

Nová lyrika Richarda Weinera.

Richard Weiner: »Mezopotamie«. Vydal nakladatel Alois Srdce v Praze 1930.

R. Weiner našel v nadrealismu básnickou koncepci, která mu podivuhodně odpovídá. Básník »Rozcestie a »šklebu« odevždy byl jaksi na předělu reality a neskutečnosti, odevždy potencoval skutečnost proudem visí, jimiž se jaksi vysvobozoval z pocitu trapné bezúčelnosti lidské a světové existence. Koncepce nadrealismu Aragonova a Bretonova jaksi jen usoustavnila jeho básnické pojetí a jeho lyrickou metodu, jak je to patrné z »Mnoha noci« a »Zátiší«. Poněvadž však tato koncepcie odpovídá důvěrně jeho básnickému nitru, není Weiner epigonem francouzských nadrealistů, nýbrž zachovává svou původní notu i úpornou formaci lyrickou, jak je známe z jeho »Rozcestie«. I jeho nadrealism má dvojitý tvář, jako ji měla jeho předešlá lyrika: na jedné straně je to proud nočních chimér, upírů, snů a visí, kotvicích ve vitální obraně odřikáním znaveného člověka, jemuž právě sen poskytuje možnost rozšíření a osvobození z nesnesitelného tlaku potlačených erotických komplexů. Na druhé straně je to melancholická uklidnělá idyla, psaná básníkem osvobozeným z tíhy nevyžitých instinktů. »Mnoha noci« stojí na jednom pólu (na tom běsovském), »Mezopotamie« na druhém (na tom idylickém).

Úvodní báseň »Snebevzeti slova Mezopotamie« je příkladná báseň nadrealistická. Je založena na dvojitým vidění: básník se dívá na náměstí svatého Augustina, na kostel, na sochu Johanky s mečikem... ale jeho pohled náhle postřehuje za těmito realitami jiné reality, které jsou jím podloženy, jakýsi sen, jehož nedokonalým vtělením je to zřené, jakousi ideu, která byla prazdrojem reality, dno nádooby, které tkví kdesi ve vesmíru a jehož okrajem je ta zřená skutečnost: básník se jí dohmatává, když slyší očima a vidí sluchem — jde stále blíže k ní, až nahmatá ten sen, jenž je za skutečností, ten ráj, jehož obrysy prozírají za hranami reality. A vidí tu realitu nikoliv v tvarech a skutečnostech visuálních, nýbrž v znacích, symbolech, zkratkách: je to Mezopotamie, prapůvodní ráj světa, po němž stále toužíme a jenž nás stále plní závratí z nepostřehatelnosti.

Lyrika tohoto svazku vytěžuje tento základní lyrický stav. Chytá parnatou látku snu, jenž je harmonickým spodním tónem trapných realit tohoto bytí. Jenomže už v žádné jiné básni nemá Weiner té prudkosti inspirace a žhavosti intelektuelní fantastiky, jež právě vykouzliše úvodní báseň: Tam, kde není té síly inspirace a té živelné bezprostřednosti lyrické, postihneme

snadno úžinu tohoto básnění, jež utíká od bezprostřední krásy světa do mlžin fantazie, jež se nenapájí vínem reality, nýbrž parnatým snem, jenž uniká a prchá do fikce. Věci tu nejsou věcmi, nýbrž značkami záhadných realit a nikdy tu nestojíte pevně ve skutečnosti, nýbrž máte pořád pocit nepevné půdy mlžiny pod nohou. A nevidíte pořád před sebou ani básníka samého: pořád se vám přetváří jako kouzelník. Anebo leze: pořád jaksi vyměňuje masky. To je úžina této lyriky: vyrůstá z úžasné problematičnosti lidského a světového bytí; básník nedovede prozívat do přímé krásy reality světa a duše — svět a duše se mu jeví v tisícerych maskách, jichž všech může použít — a on navléká sobě a světu masky, zří je v tisícerych tvarech, ale vždy stejně nepevných a marných, neboť mu schází primární síla, proniknout do žhavého středu jednoho jediného světa a jedné jediné duše. Toto zde není začátek. Je to dozrívání lyrické epochy. G.

Weiner, Richard

G. [≡ František Götz] : Nová lyrika Richarda Weinera [Ref.] / = Národní Osvobození 8, 1931, č. 4, 4, 4/1 1931 /

[Rf: Richard Weiner, Mezopotamie / Básně / Praha, A.Srdce 1930]

Richard Weiner: Mezopotamie. (Al. Srdce, Praha, 1930.)

Neklidný a stále hledající duch autorův, který ve svém záporu, vyjádřeném kubisticky, i ve svém dočasném kladu vyvrcholil prósamí válečnými, usiluje v nových pokusech o formální průboje, jimiž udržuje krok s nejmladší generací české poesie. Je zasažen stejně jako Nezval, Seifert a jiní vlivem dadaismu a surrealismu, avšak proti hravosti našich poetistů jest beznadějně proniknut mnoho vědoucí a celým srdcem žitou skepsí. Po zvichřených záblescích životního víru nyní verše umdlenosti a bolestivě nesignifikačních úšklebků. První, dlouhá báseň sbírky, »S nebevzetí slova Mezopotamie«, zachycuje svými opakovanými a násobenými rýmy velmi suggestivně fatalistický pocit času, bezútěšného, nekonečně obměňovaného a přece jednozvučného plynutí. Jiné verše jsou však čiré dada, a svědčí o aristokratismu autorově, který se necítí zavázán něco živého říci dnešním lidem. Nebo je přesvědčen, že ničeho jiného nejsou hodni?

Nové básně Rich. Weinerja

»MEZOPOTAMIE«, kniha básní od Richarda Weinerja. Vydal Alois Srdece, 2. 1930.

Tato prapodivná kniha, plná střepů skleněné krásy, roztlučných do XVI básniček, tak na drobnou, že lesky jejich mizí a jen sluch čtenáře se počeže. Šestnáct básní žárliivého básníka, který miloval příliš Františka, než aby nenapsal o něm báseň, ale nedostí miloval básnictví, které není tak ohebné jako rákos. Nelze touto rytmičkou vyprášit všechny své šaty, které dělají člověka. Naleznete verše kouzelné lehkosti, které však pravidelně vypadají z rámy knihy jako ptáci, kteří ulétli z renaissančního obrazu malíři pod šetcem. Snad jediná milostná báseň o Františku (V.) má lidskou pokoru epiky před jménem, které trne v myšlenku.

»Jak se vám líbí jméno František?« Francouzsky zní mnohem lépe. Pro náš jazyk, třebaš bylo zdomácnělé, je jméno František toporné a nerýmuje se. Karel Čapek mi jednou odevzdal gratulační báseň k josefské večeri PEN-klubu, kde si právě nejvíce postěžoval do těchto dvou jmen Františka a Karla, kterými nejčastěji křtí město děti.

Neb bera v úvahu své křestní jméno, zřím, že je z poesie vyvrženo; na bidné prosaické jméno Karel se nerýmuje níž než pivní barrel. Kdybych se jmenoval František, rýmoval by se na mne jen lentišek atd.

František je představen básní pátou. Je to »silný cvalík v pull-overu, který se flandá«. Jeho dobrodružství začínají touto stránkou. Je mu 18 let. Jeho postava neshoduje se s jeho mottem:

Zlá něha, chtivý půst a žízeň,
která zamítá: osmnáct let.

Je zosobněný ráj přecátá:

Osmnáct let mu je, osmnáct let,
zle dobrý je, dobře zlý je,
ó, lidský ráj na pohled,
ó, Mezopotámie.

Hazarduje v kartách. Vyhrává. Weiner se tu rozmýšlí v pochybné filosofii pomáhá osudu:

Kdyby... Takový však se hned tak nezrodí,
aby šázel, doufaje,
že poražá.

Dává se do řeči s člověkem, který prohrál proti Františkovi. V řeči postava Františkova a skepse básníka spolutvoří na jeho obrazu. František není tím, čím býti má, žije svou podobu jen ve víře žárliivého básníka, který ho miluje. Proto se rýma a verše kolem něj spojují bez zákomitosti chemie.

Díla na to: Ptemohl' chytře plukly All Baby.
Di zbledly? Šel to jenou. — Já dim: A sni to slabý?

Taková jest epika dialogu. František je podoba neskutecného člověka. Jeho klady i záporny, morálka, duch a snad i tělo podléhají představě básníkově, který svou představu sám proti sobě marně hájí:

»Má zas: ó horší ten, kdo má než ten, kdo mlti touží?«

František sám nemá tolik starostí jako básník: »František hájí.« Weinerovy verše mají až sadistickou dikci utajené vybušnosti, vzteku a ironie. Miluje Františka až k ranám: »Spí, jak spí letí: spánkem nevolných.« Jako bryčka pro diáždění kodrců veršů básní, aby se najednou odlepil od země a spirátou letel volně nad zemskou tíží slov.

»Po tečné letí, rozuměl, kouzelném po koberci do pohádkové země té, kde kruh se rovná čtverci.«

nebo rozsvítí se jak lampa v temném pokoji:

»Nad předělem stínů a světél je nedobytné ticho...«

Mnoho veršů nezaprě, že Weiner žije modernější život než jeho současníci. Snad se v Paříži tak mohutně a kvapem nestárne. Některé verše připomínají bezděky Nezvala:

Jakkoliv se karta obrátila,
Františkovy čáky nepřebila.

Konstantní záhada halasá občas v nejkrásnější básní sbírku, v třinácté básni »Žízeň«:

Čas jako sevrklé letní zákonti,
možná, že zmesklá litou omu chvilí,
kdy vyzrazení rudí lohouli
pykají v lesích, které zapálili.

Nebo tento krásný, volný překlad neznámé básně:

A paní Marlborough se pousmála,
a rozhrnula vdovi závoj svůj,
povznesla hlavu a sestupovala,
co noha nohu mine, se schodí.

Nebo:
Panicke něhy holubičí kate,
litostný žháří serafinské letí,
knížátko všech, kdo schválně prohráváte,
přáté, nevěrný své kněžstí.

Už jednou jsem se zmínil o jménu František, že zní mnohem lépe francouzsky, François. Opačul znovu, že básně vyvolávají dojem překladů Richard Weinerja, třebaš plný jako rd »Rádových novin«, mčel v běžné mateřštině příliš dlouho, aby mu neztáhl i spisovný jazyk.

Jeho tuň verš připomíná někdy snad dikci obrozeneckou, Čelakovského, Jablonského, Kolára nebo jiné výstředníky. Ale většinou rovná se úmorným doslovným překladům z řeči myšlené, možná bez slova, tak však doslovně, že vyvolá dojem taháků, zejména a jiných škvárů. První báseň je ochotnická poesie slov, která náhodně zaznamenává ruku ve stavu bezpříkladné únavy, vyčerpání, hodinu po lásce a minutu před spánkem. Líčí vznik slova Mezopotámie, které přímo volá po perských názvech. Třetí báseň v druhé půli zdá se překladem ze Shakespeara, čtvrtá z řečtiny nebo Horatia, z nějakého achajského rytmu atd.

Mučení slovosledu češtiny je bezpříkladné. Na příklad verš:

»V číkolí kdy byl rukou neptal se v rukou koho že je akrobaci jazyka horší než prosté stré prst skrz krk« Další:

»Parti tu je hráti sně František sní že bdi«

a na téže stránce:

»Kdyby byl místo snit že bdi bděl nesně nebo:

»Či snad je, sprostně, vybral vědouci za tlampače?«

Vynalézavost nových neodpovídajících výrazů zmnožila tvrdou těžkopádností této kubistické poesie, která marně se žíví surrealismem, jako jiné básně písní. Slova, kterých vzhled užívá Pařížan, jsou nám nesrozumitelná nebo k smiehu: pacholík — Moravčeka — hduouci — čar ná-městi (ve smyslu čarovné kouzlo náměstí) — dvíchlí — mrloll — úprk — zakydaly — zbnutoval — ostrulcnky — chasnky — Je truchle usebrán — a z varku jódu — atd.

PH jakémkoliv přednesu i němě četbě jsou tato slova škytnutím. I tituly básní nesou tento znak volenosti a úmyslné tuhosti slova. V každém je citit hrany a úhly: Kacif je blízko. Položitelně na rubu předěšého. Ústknut. Rovnitko. Jméno rovnítko. Práh. Kazisvít.

Nemám místa, abych protestoval proti následnostem slovosledu, vracějícím veršů původním slovoslovným vzrůstům. Poetika básníková je rovněž svěřlavá. Vedle plných rýmů stojí prázdné chudé asonance, jako: bdi — předouci nebo kartu — pravdu, ale i svývolné dissonance, které na sluch působí jako přehmat v prstokladu. Básník rýmuje co chvíli: připomínal — Augustina, snímat — sny má, All Baby — slabým. Kdyby někdo řekl:

Ó šťastný drzy pyšný František!
Vizte ho pastýře sní ležet na břiše e,

tak by se kdekdo smál a zdálo by se to zcela neoprávněné nejnějším než

— František!
— na břiše,

ně mezi dvěma komickými možnostmi není rozdílu. Je možná zbytečně vulgarisovat verš k vůli rýmu slovy:

nesmeje,
pro rým na: našleje,

ale u nás je naprosto nemožno vynechat dvě podstatné písmeny (tady —š), které notabene jsou s to proměnit adjectivum v adverbium jenom pro usnadnění dělky.

Však Carmen mně se tolik stýská ko bohů a on je nejnězněj' v své nedokonalosti.

Je-li zde toto slovo adverbium, pak s konejšej jen částečně zmatek člověka, který, čta tyto verše, překousí si jazyk.

Věnoval jsem této knize více místa, protože je obětí jazyka a cizího myšlenkového pochodu. Kdyby byla psána francouzsky, chtějí bych jí čast znovu. Je to intuitivní moderní knižka poesie v řeči vázané a svízané, ně krev teče ze zářezí provazů. Možná, že poesie jejího obsahu je o tolik lehší našich slov, že lépe by bývalo bylo překláti. Weiner napsal ve XII. básni překrásný verš:

Pokolení zvuků počíná němotou stálíce.

A. H.

Potomci Jana Husa K novinářským zprávám

Musi to být krásný poct, drazi,
když se člověk se svým předkem srazí,
zolaš, když předeč ten — vic Figulus —
je buď Komenský, neb mlátr Hus.

Než se veřejnost zas ukládní,
hle, kde potomci jsou místra Jana:
Jeden továrnu má ve Vídni,
druhý dotáh' to na kapitána
atlantické loďi »Rotterdam«,
třetí štětí v Americě Medá.
Zádný z nich však, hlavu na to dám,
o Kostnici se upáliti nedá.

»Pra

Advo-
taval ps
svou pr
vanou s
jeho ja
sbírku i
vysla D
keias V
má 342
E. E.
příběží
radě m
jeho a
sáka h
největř
jeho zá
chlapěč
z hlavni
kou je l
sidlo h
člověka
člověka
láskou i
živou ne
bých i d
Ale E. H
skou již
a zjista
člověka
člověka, o
vateleč
kázal u
vraha s
hody, kl
bychom
byl E. H
deh vyč
a poday
plány m
Klič
Dokuz
živalo a
slova r
kritika i
kam ho
je-li Kl
také tro
právě v
lečká K
žij koml
jici a o
livý h
literatu
mentum
čtyř jaz
a často
V »Pr
né věšt
binakým
če. nýbr
Paleolog
monu A
roková
zaznam
nás poli
storil s
lezradný
brem z
v Čechá
výdoku
polici; j
a náma
když ně
dostitel
českého
váiky. I
aktor n
plásovat
politické
a snad v
dnešním
spoi na
kritika
byla na
Kličov
nestran
divíme,
i našel
proudeč
divíme
náře v
to jen i
v český
jsou po

... je často neucelný, je stavěn do vzduté pózy. F. L.

RICHARD WEINER: MEZOPOTAMIE. Praha, Aventinum.

Nová sbírka Weinerova není hlasem zmítané hrůzy z životní elasticity, spíše umdleným úšklebkem nad obrazem nekonečné bídy. Nelze upřít, že Weinerův životní pocit jest často, zvláště v první dlouhé básni, vyjádřen s pozoruhodnou sugestivitou hlubokého prožitku. Představa bezútešně

570

odbíjejícího času je tu zachycena poetickou metodou auditiva — neustále se vracející trsy monotonních rýmů — jsou zde účinnou realizací metafysického smutku. Žel že v následujících básních výrazová síla básníkova je nepoměrně slabší; intonace smutku je často nahrazena pohvizdováním sirého nihilismu a podmanivá gradace první básně jest vystřídána veršovnickou libovůlí. Così se chvěje za tím vším. Jsou to verše nad propastí, které se naprosto nesnaží o to, aby si udržely nějakou vzdušnou lehkost a stoupavost nad jícnem zkázy. Spíše jako by ji vyzývaly a hrály si s ní.

J. B. Č.

Nevypočitatelný Richard Weiner dovede vždycky překvapiti a tak po surrealistických mátohách skličujícího Zátíší s kulíchem, herbářem a kostkami následuje nyní pařížské capriccio Mezopotamie, po joyceovsku spředené a schválně nerostřihané do pevných forem, které se mu vynořilo za slunného odpůldne z rozmarné svévole lehounkého opojení vínem, plodné nudy a ničím nerušeného pochodu asociativního. Ani tentokráte není zcela snadno sledovati na náměstí svatého Augustina nad sklenkou vína »cesty člověka mladého, v rozkoši chovalého«, který se tu patrně rozestoupil na osoby dvě, navzájem se ironisující a přece podnikající pospolu výpravu do záhadné Mezopotamie: sníme tu s očima otevřenýma. Rozumím-li správně úmyslně pythickému básníku, který si ze svých čtenářů tropí stále žerty, odváděje je schválně s cesty, jde o výlet do vlastních osmnácti let, jež se, podle motta cyklu, vyznačovala »zlou něhou, chtivým postem, žízni, která zamítá«; jest to však výlet spíše rozpustilý než sentimentální. Nedovedu Rich. Weinerovi vždycky postačiti a nevím také,

zda výsledek by byl hoden takového úsilí, ale podivuji se chvílemi bezprostřední čistotě jeho záznamů, s nimiž dovede zachytiti bezděčný návrat některých »leitmotivů«, spontánní názvuky slovních řad na lidovou poesii, formulovitou naléhavost obrazových i slovních obrátů. I když tápám, bavím se. —

Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträts / Studie /
/ =Prager Rundschau 1, 1931, 3.3, 260-265, 25/6 /

/ Stručná charakteristika tvorby V. Nezvala,
R. Weinerja a J. Hory /

sie alle Theorie vergisst und sich einfach von den dunklen Strömen dieser ihrer romantischen Melancholie tragen lässt, die manchmal wie in der Bearbeitung des Calderonschen Schauspiels „Versteckspiel“ in einem trunkenen tropischen Rausch singen kann: es ist der Zauber von Küssen, die Abschied und Nähe sind, Nähe die gefährliche Ferne ist. Aus diesem zweiten Element von Nezvals dichterischer Persönlichkeit heraus sind die bisher besten seiner Werke entstanden: „Der wunderbare Magier“, der „Akrobat“, „Edison“ und „Schovaná na schodech“. In diesen Dichtungen hat Nezvals Vers oft eine zauberhafte Kraft: als ob die Welt sich in einer Traumfläche spiegelte, wo alles an seinem Ort bleibt und zugleich verfließt, wo jede Wahrnehmung sich mit der lyrischen Urfahrung des Herzens mischt und alle materiellen Dinge sich in ihre eigenen Schatten verwandeln. Der von engen Dogmen befreite und des Taschenformats ledig gewordene Poetismus verwandelt sich in wirkliche Poesie, in der der Dichter seinen Weltschmerz in so zarten, raffinierten und suggestiven Versen ausspricht, dass in der tschechischen Nachkriegslyrik nicht viel Ähnliches zu finden ist. Und in diesen Gedichten wird auch Nezvals morphologischer Zusammenhang mit der tschechischen Poesie erkennbar: vor allem mit der pastellhaften Weichheit Karel Hlaváčeks und mit K. H. Máchas „Marné volání“ („Vergebliches Rufen“). Nezval erscheint in diesem Zusammenhang als der Fortführer der tschechischen Dekadenz, die der Surrealismus dichterisch erneuert.

Richard Weiner

Richard Weiner ist eine der kompliziertesten Erscheinungen unserer Literatur: als ob das Doppelgänger-

tum, das Leitmotiv seiner Poesie und Prosa, seine ganze Seele durchdränge und in zwei Hälften spaltete, aus deren einer heraus er spaltete, nimmt und lebt, während die andere analysiert, kontrolliert und verneint. Zwar finden wir in seiner Poesie auch den reinen Primitivismus demütiger Freude, aber gleich daneben Abgründe des Schreckens und Grauens, die sich bis in irgendwelche Tiefen des menschlichen Unterbewusstseins öffnen. Immerfort fühlt man, wie die menschliche Seele, die da in wilden Konvulsionen zittert, zugleich auf den Seziertisch gelegt wird, um den Mechanismus ihres Unterbewusstseins zu erforschen, aus dem des Dichters Entsetzen vor dem Leben aufquillt. Eine aufmerksame, scharf gespannte Stimmung liegt über Weiners Gedichten wie ein Nebel, in dem auch die Freude zerbrechlich und scheu wird. Bussfertigkeit wechselt ab mit Ausbrüchen jähler Verzweilung, und der Blick des Dichters versinkt immer tiefer irgendwohin ins Innere, wo die zweite Seele des Menschen lauert, unnachgiebig, schicksalhaft und dunkel, die sich weder befehlen noch überlisten lässt.

Diese bange Stimmung, voll von peinigenden Vorwürfen und Lebensangst, die zum erstenmale in der lyrischen Sammlung „Rozcestí“ („Scheideweg“) ertönte, ist in dem Buche „Mnoho noci“ („Viele Nächte“) zu einem Sabbath düsterer dichterischer Bildlichkeit gesteigert, die freilich öfters den Eindruck einer chiffrierten Poesie macht, zu der der Leser vergebens den Schlüssel sucht. Der Dichter spinnt sich hier in seine Zustände ein, wie eine riesige Spinne, die auf ihr eigenes Herz lauert. Alles verwickelt und kompliziert sich immerzu, die Bilder verschärfen sich wie in einer schlecht geschliffenen Linse, die Worte verknoten sich krampfhaft und gleiten aus dem ge-

genseitigen Zusammenhang, von einem trüben Strom dahingetragen, der unbekannt von wannen und wohin fließt. Man fühlt, dass irgendwer sich da von Leid gepeinigt herumwälzt, dass irgendwer da irgendeine Schuld beichtet und vor dem eigenen Schatten flüchtet, aber das ahnt man mehr aus dem Wirrwarr der stammeln und harten Verse, die wie Alpträume wirken, durch die sich etwas Unflätiges und Grausames schleppt, das im Unterbewusstsein auf seine Stunde wartet. Mit diesem Buche ist Richard Weiner in eine Sackgasse geraten, in der die absolute psychische Poesie sich totläuft; der Kampf der Seele mit dem Dämon hinterlässt einen Trümmerhaufen von Vorstellungen, Gefühlen, Gesichtern, deren Sinn und Ordnung vielleicht allein der Autor kennt. Die dichterische Form wird durch Psychoanalyse zersetzt, das Resultat sind kreischende, verworrene Verse, die aufhören Poesie zu sein, weil sie aus den Gefühlserlebnissen keine dichterische Wirklichkeit geschaffen haben.

Den Ausweg aus dieser Krise, formal wie entwicklungsmässig, fand R. Weiner in seinem neuen Buche „Mesopotamien“, das zum Preis des Wortes geschrieben wurde, „das da war am Anfang und durch das alle Dinge geworden sind“. Das Wort, um das es sich bei Weiner handelt, ist nicht das logische und dichterische Wort, sondern das mystische Wort, das unverhofft von irgendwoher aus unserer Uferinnerung auftaucht, um die unteren Zusammenhänge aufzudecken und die magische Formel unseres Schicksals auszusprechen. Dieses Lied vom Worte ist ein Zauberspiel von Verwandlungen, wo Mensch und Welt miteinander Verstecken spielen. Prousts „temps retrouvé“ verwandelt den Dichter in den 18jährigen Jüngling, in dessen jungen Herzen zugleich alle späteren

Erfahrungen leben, die ihn schlecht gut und gut schlecht machen. Es ist ein Fallen nach oben, eine zweckmässige Bewegung ins Nichts, Gedanken die selbst denken und Gefühle die von selbst fühlen.

Weiners „Mesopotamien“ ist das interessanteste, komplizierteste und wunderbarste dichterische Buch, das bei uns in der letzten Zeit erschienen ist. Wenn man in der Dichtung von Polyphonie sprechen kann, so ist das typisch polyphone Lyrik: denn es ist ein ständiges Sichdurchdringen einiger heterogenen Gedanken und Vorstellungen, eine ständige Interferenz von Vergangenheit mit Gegenwart und von Bewusstem mit Unterbewusstem. Bei Weiner ist alles Vibration, Wirbelbewegung, die sich auf einen unbekannt Brennpunkt hin verengt. Weder Gedanken noch lyrische Zustände haben bei ihm feste Umrisse: es ist oft nur glühende Lava, die Gestalt durch Bewegung ersetzt. Seine Sprache hat manchmal eine zarte Melodik, die plötzlich mit krampfhaften Wortvermutungen abwechselfelt, und eine trockene Härte, die jeden Augenblick in Flammen auflodert. Weiner hat unstreitig in „Mesopotamien“ sein bestes lyrisches Buch nach dem „Usměvavé odřikání“ („Lächelnde Entsagung“) gegeben und darin neue Ausblicke in die Möglichkeiten der Poesie eröffnet. Es ist von kompliziertem Ausdruck, der glücklich das neue Lebensgefühl und die neue psychologische Wirklichkeit erfasst. Jedoch ist dieser neue Ausdruck nicht, wie öfters bei den Poetisten, auf Kosten der menschlichen Intensität und metaphysischen Spannung geschaffen, im Gegenteil quillt er gerade aus ihren Tiefen. Und die wichtige Belehrung, die Weiners „Mesopotamien“ gibt, ist: die Neugeburt des Wortes aus seinem mystischen Wesen.

telegantního čtenáře.

Dr. Jos. Staněk.

Weiner, Richard: Mezopotamie. Nakl. Alois Srdce v Praze 1930. Stran 64.
Cena ? Sbírká básní hypermoderního slohu. ● Jakýsi rámeček tvoří báseň I.
„Snebevzetí slova Mezopotamie“ (výklad titulu) a poslední „Míč“ se slovní
hříčkou na totéž slovo. Smysl básní, již sám sebou temný, jest ještě za-
temněn naprostým nedostatkem interpunkce. Verše nejsou ani zvučné,
čímž by se aspoň částečně dostalo oprávnění jejich nepravdivosti. Knihu
přečte se zájmem jen nejvyspělejší čtenář jako kuriositu. Typografická
úprava jest vzorná. Grepl.

kap. **Literárněhistorické celky** ze stati **Felixe Vodičky** Literární historie. Její problémy a úkoly. In: Bohuslav Havránek– Jan Mukařovský (eds.): *Čtení o jazyce a poesii*. Praha, Družstevní práce 1942, s. 384–400

vány na materiálu rozličným způsobem omezeném. Nejzákladnějším a nejpřirozenějším celkem je dílo. Literární historie však odedávna spěla k celkům vyšším, zvláště proto, že dílo je sice fakt historický, ale jeho historičnost je dána pouze souvislostmi s ostatními literárními jevy, jeho dynamiku vývojovou lze sledovati pouze na pozadí ostatních jevů. Přirozeným celkem je i autor, t. j. problematika daná existencí děl, pocházejících od jednoho básníka. Vyším celkem je národní literatura, kde jednota celku je určována materiálem, jazykem a kulturní a společenskou ohraničeností prostředí, v němž díla vznikají a jsou vnímána. Jiný směr studia historického je určen zájmem o určité typy organizace literární struktury (literární druhy), zájmem o literární postupy, zájmem o jednotlivé složky literární struktury. Ve všech těchto případech jde nejčastěji o otázky theoretické vědy o literatuře (poetiky), jež jsou však demonstrovány v historické proměnlivosti a podmíněnosti ve vztahu k ostatním jevům literárně historickým. Východiskem se mohou stát i konkrétní náměty a historické studium nám ukáže proměnlivost jejich literárního zpodobování a podávání. V tomto případě může být východiskem i skutečnost (na př. dějinná událost), ale pozornost je zaostřena k literárnímu znaku.

proto *období* typickým celkem literárně historického studia; v něm je zahrnuta historická determinace sledovaného materiálu, jeho zařazení do historické systematiky. Všechny vyjmenované celky nebo problémy literárně historického studia mohou být sledovány jen v souvislosti s historickou klasifikací, a proto patří otázka definice jednotlivých období k základním problémům vědecké historie literatury. Chceme-li pozorovat dílo v historických souvislostech, znamená to, že nás zajímá jeho postavení ve vývoji, jenž spěje od jednoho období k druhému. Obdobně problematika autora a jeho díla musí být klasifikována vzhledem k dobovým literárním tendencím. Dynamika národní literatury, evropské literatury nebo světové literatury nemůže být vystižena jinak než tím, že jsou typisovány hlavní fáze vývojové. Při studiu druhů, tvarů a temat procházíme materiálem v časovém sledu a chceme poznati sledované skutečnosti v jejich vztahu k hlavním obdobím vývojovým. Úsilí o vystižení období provází literárního historika na každém kroku, neboť se snaží dojít k takovým obecným kategoriím, jež by mu umožnily zvládnout pojmově složitost historického dění.

Období bývá v literárně historické praxi charakterisováno dvojím způsobem: dogmaticky nebo empiricky. Bud' určitě...

OBDOBÍ

hují rámec jednoho období. Historik, kterému jde o získání pomůcky pro časovou systematiku a který si je vědom neopakovatelnosti určitého časového stadia v jeho celistvosti, bude dávat přednost empiricky získané charakteristice období, ačkoliv je si vědom potíží, jež jsou s tímto postupem spojeny. V literárních historiích

...z jazyka a historických by se dala vyložit obdobně deterministicky. Literární jevy tvoří však autonomní oblast, spravují se svou vývojovou dynamikou a s ostatními jevy jsou v paralelní souvislosti nebo souvztažnosti, musí tedy i metodické zvládnutí problému období vycházet vždy od analýzy těch složek literárních, které v struktuře literární jsou vždy nějakým způsobem přítomny, ať již v jakémkoliv postavení vzhledem k celku. Hledáme dominanty literárních struktur a tvarů srovnávající je s díly, jež předcházejí i následují, a v typických projevech spatřujeme i znaky celého období. Snažíme se postřehnouti složky stálé (konstanty) a složky proměnlivé. Hledáme typické prvky estetického využití materiálu jazykového, na př. v struktuře verše (u nás se pokusil Mukařovský na tomto základě vyložit hlavní vývojové fáze českého básnictví), hledáme typické organizace materiálu v jednotlivých druzích, charakteristické postavení subjektu básníka v díle, způsob, jímž je zachycena skutečnost, atd. Sledujeme, v jakém vztahu s těmito problémy je tematika, a snažíme se učiniti si obraz o thematickém inventáři daného období. Pak teprve přecházíme ke zkoumání, jež se snaží postihnout vztah mezi realitou a literaturou, mezi složitou společenskou stavbou dobových hodnot a výstavbou literárně estetického znaku, poněvadž v umění thematickém na těchto vztazích je závislá působivost díla. Vzpomeňme jen na vztahy mezi normovaným jazykem spisovným a jazykem básnickým nebo v oblasti thematické na vztahy mezi dobovou morálkou a morálkou literatury. To jsou

...literatury jako tvorby s funkcí estetickou. Teprve pak se upíná pozornost k tomu, že literatura je faktem společenským, t. j. že její produkce i recepce je prováděna lidmi.

Hledáme charakteristické znaky vztahu básníků k úkolům literárním, jejich postuláty, prameny jejich inspirace, jejich postavení individuální i kolektivní (básnické školy, generace), účast na literárním dění atd. Mezi životním zážitkem a jeho literárním zpodobněním můžeme rovněž sledovat proměny, charakteristické pro dobovou výstavbu básnického znaku. Kollár na př. své milostné city k Míně objektivuje s idealistickou tendencí, Mína přijímá vlastnosti abstraktní dokonalosti a božské poslání. Mácha naproti tomu z intenzivního zážitku milostného do díla uvádí pouze citové napětí, žárlivost a zklamání, zatím co ženské postavy jeho děl mají podobu fiktivní, danou vnitřními významovými intencemi celého díla (Marinka, Lea, Jarmila), i když jsou některá díla vydávána za výraz intimní zkušenosti (Obrazy z života mého.) Hledáme konečně typické znaky dobového vnímání díla, rekonstruujeme dobovou normu, dobové literární hodnoty atd. Při tomto postupu zůstává literatura stále ve středu naší pozornosti, aniž je složitost historického procesu jakkoli skreslována. Období literární je takto od počátku vymežováno s hlediska literárního a charakteristické znaky vycházejí z autonomních vlastností literární struktury.

I tak definice a výčet vlastností období má...

z autonomních vlastností literární struktury.

I tak definice a výčet vlastností období může zahrnouti skutečné produkty jen generalisovaně, může zachytiti tendence v jejich maximu a minimu, takže v každém jednotlivém díle můžeme zachytit jen míru jeho dobové typičnosti. Není cílem jen mechanické zjišťování vlastností, ale v každém dobovém díle hledáme intencio-

nální obsah s hlediska uskutečňovaného procesu. Záleží proto na tom, abychom období chápali i jako jednotku dynamickou a podle toho je i časově vymezili. Jisté potíže působí časové omezení období. Nejde jistě o stanovení přesných dat, zvláště když nejčastěji se v přechodných stadiích období prolínají, a nejde ani o to, abychom v každé proměně struktury spatřovali nástup nové doby. Jde o celkové charakteristické rysy procesu, jenž je sám diferencován a jehož jednota je dána i jistým vnitřním napětím protikladných jevů, jež však všechny můžeme zahrnouti pod společného jmenovatele. To umožňuje rozumět vývoji i uvnitř období; kdybychom nepřihlíželi k této vnitřní dynamice, nezískali bychom v období nadřazený pojem systematiky historické, ale pouze statický výčet vlastností. V literární historii jde nám však o to, abychom mohli v každém případě sledovat funkční zatížení jednotlivých literárních jevů vzhledem k dobovému literárnímu směřování. Vedle období s vyhraněnými dominantními tendencemi najdeme ovšem i typické jevy přechodné, umožňující postup od jedné organizace struktury k organizaci nové.

DÍLO

Dílo je základní celek literární vědy, daný hmotnou existencí. Není třeba, abychom se zde historickým studiem tohoto celku zabývali podrobněji, poněvadž se tak stalo většinou hned při výkladu tří okruhů literárně historických úkolů. Historicky studovat dílo znamená za-

chytit popis a organizaci literární struktury vzhledem k dílům předcházejícím, zachytiti genesi díla a jeho vztah ke skutečnosti v době, kdy vyšlo (historická interpretace díla), takže z těchto skutečností lze vyvoditi dobovou hodnotu díla. Pak jde o život díla v literatuře, jeho střetnutí s literárními normami, jeho konkretisaci, hodnocení atd. U díla vždy vstupuje do popředí vztah mezi jeho dobovou typičností a individuální odlišností, takže nové prvky v organizaci materiálu jsou projevem aktivity díla ve vývojovém procesu, který chceme poznat.

AUTOR

... zobrazení životem díla jsme je zasadili do souvislosti s jinými díly, má struktura autora i svou vlastní vývojovou problematiku, již poznat znamená pochopit i osobnost básníka s hlediska jeho úsilí a vývoje literárního. Takto se dostáváme z okruhu autora do okruhu básníka, který plní s hlediska obecného nebo dobového vývoje literární struktury svou tvorbou jistou funkci. Sledujeme jeho literární záměr i výsledek v díle a pozorujeme, jakým způsobem básník svou tvorbou přispěl k proměně literární struktury. V díle samém se přirozeně odrážejí i jisté vztahy k básníkovu životu a k jeho zkušenostem o vnějším světě, takže biografie básníka umožňuje poznati genetickou stránku celého díla. Právě proto celistvost autora, daná životem a dílem, odedávna vábila literární historiky, takže zpracování tohoto

NÁRODNÍ LITERATURA

Literární teorie se obrací nyní opět k jazykovému základu, poněvadž je podstatnou součástí struktury literární, takže národní literatura je takto určována svými složkami autonomními. Při jiném východisku se stávalo, že do literatury národní byla zahrnována i díla, která nebyla psána jazykem národním (na př. latinská ve středověku a renesanci), poněvadž cílem se stávalo zachycení národní tvořivosti literární bez jazykového ohraničení. Ve skutečnosti literatura každého jazyka má svou vlastní problematiku, danou odlišností jazykového materiálu, má svou vlastní tradici a sleduje přirozeně i svou vývojovou křivku, i když nelze podceňovati souvislosti s literárním vývojem jiných národů nebo celého evropského kulturního společenství. Směry, jež kladly důraz

NADŘAZENÉ CELKY

vyplývající z zkoumání literatury jako strukturního celku. Literatura však není jen historickým celkem, ale je sama složkou v řadě vyšších struktur historických. Dějiny literatury jsou součástí dějin umění a jsou součástí kulturního vývoje národa, po případě i celého lidstva. Při zkoumání těchto skutečností literatura není sama v sobě vrcholným účelem, ale přijímá ve vývojové dynamice nadřazené struktury jistou funkci. Chceme poznati funkci literárního umění v rámci dějin všech umění. Chceme poznati funkci literatury v kulturním životě určitého národa. Touha po poznání tohoto problému vábí zvláště tam, kde již povrchní pohled na skutečnosti odhaluje ústřední postavení literatury v kulturních dějinách národního celku, jako je tomu právě u literatury české. To jsou otázky, jež literární historie nemůže sice sama ve své kompetenci obsáhnouti, k jejichž řešení však může výsledky svých studií přispěti.

Stephen Greenblatt: Rezonance a úžas [1990], přel. O. Trávníčková, in *Nový historismus / New historicism*, ed. J. Bolton, Brno 2007, s. 192–219

<https://wordandsense.ff.cuni.cz/magazin/2017-14-27/>